

Poročila in ocene

1.19 Objavljena recenzija, prikaz knjige, kritika

Spoznavamo korenine in širimo krila: zbornik ob 210-letnici šolstva v Apačah,
Apače, Osnovna šola in vrtec Apače, 2014

Zgodovina je učiteljica življenja, na kar opozarja tudi OŠ Apače (polni naziv Osnovna šola in vrtec Apače), ki je v letu 2014 pripravila zbornik *»Spoznavamo korenine in širimo krila«*, s katerim je zaznamovala 210-letnico šolstva v Apačah.

Zbornik, ki ga spremlja bogato slikovno gradivo, je razdeljen na šest poglavij. Prvo poglavje, naslovljeno ravno *»Historia est magistra vitae«* (Zgodovina je učiteljica življenja), na strnjen in hkrati pregleden način predstavlja zgodovinski oris šolstva v Apačah. Čeprav so se določene oblike izobraževanja najverjetneje izvajale že veliko prej, pa tako ustni kot večina pisnih virov postavljajo začetke pouka v Apačah v leto 1804, torej trideset let po podpisu Splošne šolske naredbe (1774), s katero je Marija Terezija uvedla splošno šolsko obveznost za vse otroke od 6. do 12. leta. Prvotno so bili za pouk namenjeni prostori v hiši cerkovnika, ki pa je bila leta 1834 skupaj z župniščem in z arhivom uničena v požaru. Kmalu zatem najdemo v zgodovini šolstva v Apačah prvo znano učiteljsko ime. To je bil Jožef Štibler, ki je ob pomoči podučitelja otroke poučeval kar v svoji hiši. Dve leti po požaru (1836.) so v Apačah pričeli z gradnjo prvega

zidanega šolskega poslopja. Nova šola, ki jo je takrat obiskovalo približno 40 otrok, je bila enorazrednica. Sčasoma je pričelo število učencev naraščati, zato je bil leta 1862 učitelju v pomoč dodeljen podučitelj, leta 1870 pa so dozidali še en razred in šolo preoblikovali v dvorazrednico. Ker je število še naprej naraščalo, so začeli razmišljati o razširitvi šole v trirazrednico, toda leta 1879, ko je število šoloobveznih otrok naraslo na 400, je šolstvo v Apačah doživelo zanimiv preobrat. Izobraževalna pot fantov in deklet se je ločila, kajti medtem ko so fante še naprej poučevali na prej omenjeni šoli, ki je postala sedaj deška šola, so od leta 1879 naprej dekleta obiskovala pouk na zasebni dekliški šoli. To je bil vsekakor zanimiv način reševanja prostorske stiske, ki je deloval vse do 2. svetovne vojne in vnovične okupacije, ko je bila zasebna dekliška šola ukinjena, fantje in dekleta pa so ponovno skupaj sedli za šolske klopi v deški šoli. Kot drugod so se tudi v Apaški kotlini po letu 1945 soočali z nekaterimi povojnimi težavami, toda vztrajno učiteljstvo je nadaljevalo s svojim delom in pouk se je na stari šoli (zgrajeni leta 1836) izvajal vse do 60-ih let, medtem ko je na nekdanji zasebni dekliški šoli od leta 1950 delovala nižja gimnazija. Kot zanimivost je omenjena uvedba šolske kuhinje (»mlečna kuhinja«), ki je na stari šoli pričela delovati leta 1949, vendar pa so zaradi pomanjkanja prostorov vse do šolskega leta 1959/60 kuhali v učiteljevem stanovanju. V 60-ih letih so zaradi dotrajanosti šolskega poslopja pričeli razmišljati o gradnji nove šole. Slednja je doživela slavnostno odprtje 31. avgusta 1969. Vse do adaptacije šole v letu 2000 je pouk od 1. do 4. razreda potekal v dveh izmenah. Danes ima Osnovna šola Apače v svoji sestavi poleg matične še podružnično šolo s sedežem v Stogovcih (od šolskega leta 2002/03) ter enoto vrtca Apače-Stogovci (od leta 2007). Šolski okoliš zajema poleg Apač še Črnce, Lešane, Lutverce, Mahovce, Nasovo, Plitvico, Segovce, Žepovce ter PŠ Stogovci, Drobotince, Grabe, Janhovo, Novi Vrh, Podgorje, Pogled, Spodnje Konjišče, Stogovce, Vratjo vas, Vratji Vrh, Zgornje Konjišče in Žiberce.

Zgodovinskemu orisu sledi predstavitev posameznikov, ki so bili in so še danes povezani z delovanjem šole. Tako so poimensko navedeni pedagoški delavci (od leta 1930 naprej), učitelji, ki so oziroma še dopolnjujejo obveznost na OŠ Apače, ravnateljji (od konca 1. svetovne vojne naprej) ter administrativno-tehnični delavci (od leta 1957 naprej).

OŠ Apače in kraj sam so zaznamovali številni pomembni ljudje, zato je tretji del zbornika namenjen slednjim. Med njimi so posebej omenjeni veterinar in strokovni pisec Ivan Zemljič, zdravnik in veliki športni organizator dr. Lojze Toplak, ki je v Apačah deloval 25 let kot ljudski zdravnik, ter slavist in balkanolog Josef Matl.

Četrto poglavje prikazuje zanimive drobtinice iz šolskih kronik, ki so se ohranile od leta 1945 naprej in ki kot izjemno dragocen vir poleg šolske preteklosti razkrivajo tudi preteklost celotnega kraja. Tako med drugim izvemo, da je v mlečni kuhinji (šolska kuhinja), ki je pričela delovati 3. januarja 1949, dobivalo na začetku 105, kasneje 179 otrok kakav, kruh, mleko, sir in konzerve, da so v šolskem letu 1959/60 v Apaško dolino prišli prvi televizorji, da je v šolskem letu 1961/62 skrčenju predmetnika v 1., 2., 3., 4. in 5. razredu botrovalo pomanjkanje učiteljskega kadra, da je v šolskem letu 1972/73 prvi sneg zapadel že 7. novembra ter še mnogo drugih zanimivosti.

Bralca zbornika še posebej pritegne peto poglavje, ki razkriva preteklost šole iz prve roke. V njem so namreč zbrani spomini nekdanjih pedagoških delavcev, nekdanjih učencev ter učiteljev, ki so bili nekoč učenci te šole. Posebej zanimivi so tudi zapisi tretješolcev, ki so jih januarja 2014 v šoli obiskali babice in dedki ter jim pripovedovali o svojih šolskih dneh, ter zapisi četrto- in petošolcev, ki so zbirali spomine svojih staršev in starih staršev.

Z zadnjim poglavjem, ki je namenjeno predstavitvi OŠ Apače danes, se bogata zgodba sklene. Šolstvo v Apačah je bilo priča vzponom in padcem, prestalo je vojne, številne vladavine, oblasti in sisteme. Toda naj so bili še tako hudi časi, so se vedno našli posamezniki, ki so zavihali rokave ter delali po svojih najboljših močeh. In trud slednjih nadaljujejo učitelji na OŠ Apače še danes.

Maja Hakl Saje